

„Soča“

Izhaja vsak petek o polne in velja s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana: vse leto . . . . . gl. 4-40, pol leta . . . . . 2-20, četrti leta . . . . . 1-10. Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poštnina. Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglašé pri upravnistvu. „Primorski“ izhaja vsakih 14 dni vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr. „Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak nesev v obsegu 16 stranih. Kadar je v petek praznik, izideta lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo.)

Oznanila

in „PRIMORSKI“ plačujejo se za petstopno peti-vrstno: 8 kr., če se tiskajo 1 krat, 7 . . . . . 2 . . . . . 6 . . . . . 3 . . . . . Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru. Posamične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrentiju nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr. Dopisi pošiljajo naj se urednistvu, naročnina in reklamacije pa upravnistvu „Soča“. — Noplačanih pisem urednistvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. Urednistvo in upravnistvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Vinko Levičnik

— „Bog in narod!“ —

Tiska in zalaga „Gor. Tiskarna“ A. Gabrčček (odgov. J. Krmpotič).

Dr. Alojzij Matija Zorn.

V podlistku iz peresa pisateljice gospé Pavline Pakove dobé čitatelji opis žalnih obredov itd. na Dunaju do južnega kolodvora. Ondi je bila postavljena rakev v navaden tovorni voz, prirejen v tak namen, ki je bil na vse strani zaprt, a na obeh straneh je označjal bel križ dragoceno vsebino. Ta voz je odšel proti Gorici s poštanim vlakom in ne z nagličem, kakor se je mislilo; zategadel ni došel v Gorico v nedeljo zjutraj ob 10. uri, marveč šele ob 6.34 zvečer. Do Nabražine je tekel ta voz nekako v sredini vlaka, tam pa so ga pritisnili prav na konec poštnega vlaku, ki vozi iz Trsta na Laško. Takó je bilo v Gorici prav lahko, voz odkleniti in pustiti ga na kolodvoru, dočim je vlak odšel redno naprej.

Na kolodvoru je čakalo veliko ljudstva, na peron je pa došlo nekaj duhovskih in posvetnih dostojanstvenikov. Rakev je bila postavljena na voz II. razreda stare pogrebne družbe in med zvonjenjem v vseh cerkvah se je pomikala vrsta voz in drugega ljudstva, ki je šlo peš, v mesto. Za nekaj minut pozneje so nesli knezonsko rakev v palačo, iz katere so ga odpeljali komaj dobrih 14 dni prej v nadi, da ga pripeljejo zdravega in čvrstega na duhu in telesu. Kakó tužen slučaj!

V veliki dvorani v I. nadstropju je bil postavljen 2 metra visok oder, na kateri so položili rakev; dvorana je bila spremenjena v žalno kapelico. Zgornji pokrov sivčene rakeve so odprli, in skozi stekleni pokrov se je moglo truplo videti; žal, da je bilo to nemogoče, ker je bil oder previsok. Kdor ga je pa videl, je zatrjeval, da je obraz povsem dobro chrnil svojo podobo. — Poleg odra, za glavo pokojnikovo, se bil postavljen oltar, pri katerem so se darovale sv. maše zadušnice. Pri nogah rakeve je bilo čitati napis:

ALDIBUS MATHIAS DE ZORN PRINCIPES ARCHIEPISCOPUS GORITENSIS NATUS DIE 13 JANUARI 1834. MORTUS DIE 8 JULII 1897.

Veliko ljudstva iz vseh stanov je prihajalo semkaj moliti ali pa le gledat iz radovednosti. Redarji in ognjegasci so skrbeli za nered.

V terek večer so prihajali od vseh strani duhovniki de žele, pa tudi mnogo drugega ljudstva. Med cerkvenimi dostojanstveniki so došli: nadškof Glavina, škofje Šterk, Flapp in Mahnič; ljubljanskega škofa je zastopal prošt Klofutar.

Ob 8½ zjutraj so vzdignili rakev z odra; osem dabovalnikov je potem neslo rakev do prvostolne cerkve. Sprevod je bil velikanski; udeležili so se ga pa skoro izključno le oficijalni zastopniki raznih civilnih in drugih oblastnih; šolski in drugi zavodi, bratovščine, društva itd., neštevilne množice ljudstva pa so stale ob straneh in po oknih sosednjih hiš, ki so se preoblekle skoro brez izjeme v žalno, črno obleko.

Okoli 9. ure je bila postavljena rakev na visok oder sredi prvostolne cerkve; na rakev so položili škofovo kapo in zeleni široki klobuk nadškofov. Slovesno mašo zadušnico je služil poresko-puljski škof Flapp.

Po sv. maši je čital jezuit P. Pavissich z močnim glasom obširnejši svoj spis o pokojniku v italijanskem jeziku. Govoril je tudi o uzrokih bolezni in smrti in dejal v raznih varijacijah, da nadškof je žrtev škofovske tenkovestnosti (vittima della

coscienza episcopale). Kedar koli se je pripetilo v škofiji kaj nerodnega ali slabega, vselej je on najprej zvrnil krivdo na se, in vrget se na koleni ter prosil Boga odpuščanja in pomoči. Omenjal je tudi, da pokojnik vsled svoje usmiljenosti in radodarnosti ni zapustil nikakega imetja, le toliko, da se pokrijejo pogrebni stroški. In v ginljivih besedah se je poslovil od mrtvega višjega dušnega pastirja osirotele nadškofije. Marsikatero oko smo videli rosno pri teh besedah.

Na to so pričeli pred mrtvaškim odrom navadni žalni obredi (absolucije), ki so se ponovili petkrat, katere so izvršili škofje Flapp, Šterk, Mahnič, potem prošt Jordan in naposled nadškof Glavina.

Po odjetem Benedictusu so presneli rakev na voz I. razreda, in žalni sprevod se je pomikal po magistratni ulici in po stari cesti do kapele na starem pokopališču. V kapelo so šli le škofje in prvi dostojanstveniki, duhovski in posvetni. Še en pogled na mili obraz pokojnikov — in rakev je bila pokrita s kovinskim pokrovom in zaklenjena s ključem. Nadškof Glavina zapoje zadnje molitve, rakev se spusti v grobnico kapele, škofje blagoslovljajo, in knezonski škof dr. Alojzij Matija Zorn je bil postavljen v vrsto svojih prednikov. Obred je končan. In sleherno srce govori ginjeno: Počivaj sladko, uživaj mir, katerega na svetu nisi imel!

Venca ni bilo nikakega, kar je prav in modro. Olčina Prvačina pa je poslala venec z narodnima trakoma in napisom: „Občina Prvačina svojemu Rojaku“, — toda ni bil sprejet. Tudi venec „Podporna društva slovenskih visokošolcev na Dunaju“ je izginil. — Italijansko podporno društvo je došlo k pogrebu z zastavo, a zastava ni bila dopuščena. — Sploh se je pa skrbelo za to, da se odstranijo vsi znaki, ki bi spominjali, da pokojnik je bil Slovenec, da zahtujejo za njim — tudi Slovenci.

Dostavljamo, da fotograf Jerkič je fotografiral sprevod v sedmih pozicijah; slike so zanimiv in dragocen spomin na ta žalni čin. Kdor želi kako sliko kupiti, naj se obrne na g. Jerkiča na Travniku.

„Edinost“ št. 32, jutrnje izdanje, je prinesla životopis ranjcega knezonskega škofa. Konec istega ponatisnemo svojim čitateljem. Evo ga:

„In sedaj je izdihnil svojo dušo blagi pastir. Ta vest pretrese gotovo vso nadškofijo gorisko. Solzile bodo oči te dni po Goriskem. Žalovanje bo delo britkeje, ker se bodo duše zvijale pod težo mučnega vprašanja: „Ali je moralo priti tako? Ali ni blagi Zorn pregodaj moral v hladni grob?“

Mi se ne drzno odgovarjati na ti vprašanja. Vzroki bolezni Nj. Vzvišenosti so še sedaj zaviti v tajnostno nejasnost . . . . . toda ne bilo bi spodobno, ako bi v tem trenutku hoteli ugibati o tem. Marveč nam je spolniti žalostno dolžnost ter zabeležiti:

Goriška je izgubila v dru. Zornu svojega najuzornjšega pastirja, po katerem ž njo vred žaluje ves slovenski narod.

Pokojni vladika ni ljubil posvetnega trušča, bil je vzgled skromnosti vse življenje svoje. Tej skromnosti Njegovi ugodino tudi sedaj, po smrti, najbolje tako, da se izgovorimo vsom bobnečim frazom, ampak vskljnkemo skromno, a od sre: „Blažen ostani med nami spomin milega, pobožnega dra. Alojzija Matije Zorna! Bog mu podeli zasluženno večno plačilo!“

Skorej sličen naši žalnici je dopis v „Slov. Narodu“ od 8. julija, kateri je poslal „Goričan“ se za časa življenja prevz. vladiko. Tudi tega prinašamo svojim bralcem, da bodejo tem bolj spoznali vrline svojega ravno preminolega cerkvenega kneza.

„Prav ste imeli, da ste dra. Zorna imenovali blagega, zares plemenitega moža. Ta gospod je zares vzgleden duhovnik in človekoljub. Oče njegov je bil učitelj v Prvačini pri Gorici. Sin Alojzij mu je studiral izborno in se vedel zmerom vzgledno. Šele 22 let star je zvršil teološko studije z odliko; v mašnika pa ga niso mogli posvečiti, ker je bil premlad. Zato so ga poslali na Dunaj, kjer je postal doktor bogoslovja. Pisce teh vrstie je imel priliko opazovati dra. Zorna kot profesorja bogoslovja v Gorici. Vse njegovo življenje jo bilo mirno in tiho. Izredno prijazni in milosrdni gospod je živel le svojemu poklicu. Dr. Zorn je bil že izza mlada človek resnično pobožnega srea. Bogoslovci so ga hvalili, da je učen dogmatik ter da ob svojih predavnjih govori klasično latinščino. Vrhu tega se je dr. Zorn pečal tudi z — muziko. Tudi še zdaj rad poje v cerkvi. Mož je dober pijanist, igral pa le klasiške komade. Vsak četrtek ga je prihajal obiskat njegov sivolasi oče. Ob takih je hvalečni sin očeta zmerom objel in poljubil, ter ga potem vodil preko hodnika v stanovanje, kjer je očeta zmerom povabil na obed. Mimogrede bodi povedano, da je sivolasi starček doživel, da mu je bil sin imenovan škofom in knezonskoškofom. — Toda nečesa, kar bi mu bilo vselej prav hodilo, dr. Zorn vendar nima, in to je: manjka mu — enerzije. Mož je prerahl, predober, preplemenit, da bi količkaj mogel se pokazati „regas“. Ko je bil še direktor centralnega semenišča v Gorici, so se mu baje nekaj bogoslovci spuntali zaradi slabe hrane. Ko je nekega dne zopet prišla na mizo slabo pripravljena jed, so na dogovorjeno znamenje jeli ropotati. Direktor dr. Zorn pa ne, da bi bil nastopil energično, pohitel je v svojo sobo, tam se spustil na klečalniki ter molil, „da bi Bog potolažil te uporne bogoslovce“. Ko so res nehali razgrajati, jim je obljubil, poskrbeti za boljše hrano, in s tem je bila stvar pri kraju. Zategadelj se ni enđiti, da je stari kanonik, dr. Castellani, ko je dr. Zorn postal škof, nevoščljivo vzkliknil: „Tak, da bo škof? Saj še semenišča ni znal vladati, kako bode pa celo škofijo?“ — Relata refero, g. urednik! — Na čast dra. Zorna pa moram reči, da se on ni nikoli poganjal za škofovsko čast. O priliki, ko je bil cesar v Gorici in je imel „cercle“, je rekel, prišedši do dra. Zorna: „Vas sem imenoval škofom v Poreču!“ — „Vaše Veličanstvo“, odgovori dr. Zorn ves prepaden, „jaz nisem tega vreden in sposoben!“ — „O Vaši vrednosti in sposobnosti sodimo drugi, ne Vi sami“, odgovori cesar ter gre mimo njega. Dr. Zorn se je moral udati. Ker kot izredno radodaren človek ni imel novce, si je moral od vlade izprositi 10.000 glđ. predplačila, da je nastopil svojo škofovsko službo. Le tri meseca je škofoval v Poreču, potem je po smrti dra. Golmajerja prišel za knezonskoškofa v Gorico ter kmalu postal tudi cesarjev tajni svetnik. Baje je sam rajni dr. Golmajer želel, da bi mu postal dr. Zorn naslednik. Govori se, da je dr. Zorn že davno vrnil izposojeni si 10.000 glđ. Končno še nekaj prav zanimivega! Dr. Zorn je bil sicer naklonjen obema „tekmecema“, dru. Mahničiu in dru. Gregorčičiu; vendar zdi se, da je bil bolj na Gregorčičevi strani; kajti takrat, ko je najbolj vrel preprij zaradi dra. Mahničia in dra. Gre-

goričia, dejal je knezonskoškof o priliki neke birne na deželi nekako tako-le: „Moj Bog, kako obžalujem ta nepotrební preprij! Oba (dr. M. in dr. Gr.) sta učena svečenika, oba sošola, pa to drgnenje, ki je tako malo krščansko! Gregorčič, kako je ta človek delaven! Če mu izročim kako važno delo, opravi mi je v jedni noči, dočim bi vsak drug imel dovolj posla 14 dni ob njem!“ — Toliko o plemenitem našem metropolitu, kateremu tudi jaz želim iz dna duše skorajšnjega ozdravljenja! Goričan.

Odprto pismo

Nj. Vzv. grofa Kazimirju Badeni-Ju, ministerskemu predsedniku in voditelju ministerstva notranjih poslov na Dunaju.

Vzvišenost!

Dne 9. sept. 1896. ste prišli čez Predel na Gorisko; od Predela do Gorice Vas je pozdravljalo naše slovensko ljudstvo z odkritosrčnim oduševljenjem, toliko bolj, ker v Vaši Vzvišenosti ni videlo le prvega svetovalec presvetle krone, ampak tudi odličnega sina bratskega naroda poljskega. Gotovo se še nekoliko spominjate na oni impozantni sprevod od Predela do vhoda v mesto gorisko; gotovo ste si mogli že tedaj ustvariti jasen pogled v toliko, da tako ljudstvo se ne bo pustilo potlačiti in zatreti z nikako, še takó okrutno silo.

Jaz sem tedaj izdal Vaši Vzvišenosti v pozdrav posebno izdanje „Soča“, katero ste tudi prejeli, ker smo goriski Slovenci plavalí v optimističnem pričakovanju, da izpolnite iz svoje inicijative dane besede in obljube zakonitim zastopnikom našega naroda.

„Soča“ je prinesla Vaši Vzvišenosti v pozdrav slavnosti članek na poljskem jeziku. Ne bode morda odveč, ako pokličem V. Vzv. vsaj konec onega članka v spomin. Tam sem rekel doslovno:

„Eksceclency o wiemy, że nasz bystry wzrok i wielki dar: spostrzegawczy. Przyglądnijsi się przeto dobrze tutejszym stosunkom a poznasz Sam, w jakich warunkach żyje na najdalszych kresach monarchii nasz biedny naród... Przymylnij sobie, że jest on tej samej krwi i tego samego szczerpu, co ten szlachetny naród polski, którego wiel — a kim synem Ty Panie z chlubą się zowiez niespodziewaj się, żeby cudzoziemcy a znani nasi wrogowie mówili Ci prawdę o nas. Niezadowoleni z tego co już mają, chcieley oni zabrać nam i resztę naszej ojowizny!...“

Do Ciebie przeto ktoryś nam krwią bliższy niż inni dotychczasowi ministrzy Monarchii, podnosimy dziś głos z ufnością i prosimy nie o żadne przywileje i żadne wyjątkowe wzgledy, ale tylko o sprawiedliwość i sprawiedliwe zastosowanie istniejących ustaw. Prosimy Cię o to, ażeby i w Goryczy moglo naroszczie bliższeć na budynku rządowym owe złote austriackie hasło:

„Justitia regnorum fundamentum“.

A teraz witają Cię Drogi nasz Gościu z całą słowiańską serdecznością — słowiańskie serca — na słowiańskiej ziemi!

Vzvišenost! Ali sem zaklical morda kar takó tje in dan zlato geslo: Justitia regnorum fundamentum? O nikakor! To sem storil v takó svečanem trenutku le vsled skrajne potrebe, kajti naše ljudstvo je že povsem zgubilo vero v to geslo; a kjer narod zgubi vero v — pravičnost, kaj naj še ostano?!

Kakošen je konečni uspeh našega pričakovanja in Vaših jasnih obljub? Nič manjši in nič večji nego je ta, da slovenski dvotretjinski večini v deželi goriski se ni godilo še nikdar slabše nego za vlade Vaše Vzvišenosti! V Gorici in celem okraju vlada pravo pravcato izjemno stanje, hujše nego je bilo pod vlado za večne čase proslulega Kollerja na Češkem, le s tem razločkom, da izjemno stanje ni proglašeno de jure, marveč ga čutimo le de facto. —

V dokaz te javne trditve ne bodem opisoval nečetih postopanj proti našemu ljudstvu od strani e. kr. državnega pravdnistva, ki lika na razpolago znani avstrijski raztegljivi kazenski zakonik, in od strani e. kr. okrajnega glavarstva in redarstva v Gorici, kajti o tem bo dovolj govora v doželnem in državnem zboru; tam bo razkrito vse, imenovana bo vsaka reč s pravim imenom, česar jaz ne morem storiti vsled znane avstrijske „tiskovne svobode“, zlasti no v sedanjih izjemnih ođnosjih na Primorskem. Pač pa naj razkrijem Vaši Vzvišenosti dogodek, uprizorjen proti „Soči“ in posebno proti moji osebi, iz česar bo jasno razvidno, da ođnosaji v tej deželi so postali že skrajno abnormalni in da je vendar že čas, da se korenito premeni vladni sistem na Primorskem.

Najprej naj še omenim, da od usodepolnega dne 22. marca — ko smo zgubili Slovenci vsled separetstev in nasilstev nasprotnikov, bivajočih v varni seni gospodujočega položaja — je zaplonjena skoro vsaka številka „Soča“ in „Primorca“, in to zaradi neštovilnih članov. Tu se pač vsakemu človeku samo po sebi vsiljujejo vprašanja: Ali ta dva lista res takó silovito lažeta in obrekujeta? Ali pa ni morda vse res, kar pišeta? Ako pišeta krivico, zakaj ju nihče ne okrea, nihče jima ne pošlje popravkov, zakaj državno pravdnistvo ne toži pa ne predlaga povsem objektivnih porotnikov, n. pr. na Dunaju, v Lincu ali drugod, le ne na Primorskem? — Kaj torej, ako lista pišeta resnico? Ali se bo dala resnica in pravica zatreti z zaplombami in s preganjanjem? Kaj pravi slovenski narod k tolikim zaplombam? Ali se s tem pridobivajo sreča tega naroda? Kakošen more biti konec takim nezdravim ođnosajem?

Toda najhujše je šele prišlo. „Soča“ z dne 11. junija je priobčila kratek sestavek o e. kr. okrajnem komisarju Amadeu Prinzigu (kateroga ste med tem — menda „za zasluge“ — imenovali višjim komisarjem). Ta sestavek sem poslal V. Vzv. v točnem nemškem prevodu. — Dne 21. junija je bil v Gorici namestnik vitez Rinaldini, ki pa ni poklical komisarja Prinziga na odgovor, marveč mu naložil, da mora tožiti „Sočo“ radi — žaljenja časti, kar je tudi storil že naslednjega dne 22. junija. Zanimivo je že to, da je spisal svojo ovadbo proti slovenskemu listu v — italijanskem jeziku, on, e. kr. uradnik v slovenskem okraju. Kaj podobnega bi kje drugod ne sprejeli prehladno na znanje, a pri nas smo že vajeni na taka žaljiva preziranja od strani e. kr. uradnikov.

Članek proti e. kr. višjemu komisarju Prinzigu je pisan takó, da se urednik ne boji stopiti pred nikako poroto zunaj Primorske. In za tak članek zasebne pomena se je uprizarilo postopanje proti „Soči“ v največjem obsegu, kakoršno bi bilo umestno le pri — zločinih veleizdaje ali kaj podobnega. Ob belem dnem je došlo 25. junija ob 8. uri zjutraj v tiskarno enajst uradnih oseb, t. j. štirje uradniki in

sedem redarjev, ki so oblegli hišo. V tiskarni so prevrgli vse in odvzeli izpred stavcev 12 rokopisov, ki bi imeli biti šele priobčeni v «Soči» istega dne. Kaj takega svet še ni videl! Treba vedeti, seveda, da komisija je iskala rokopis inkriminovanega članka v «Soči» 11. jun. proti komisarju Prinzigu! Kaj imajo opraviti poznejši rokopisi, namenjeni za «Sočo», z namenom, ki je dovolj sodno komisijo v hišo?! (Dostavljam, da ti rokopisi se do danes še niso vrnili in da niso mogli biti objavljeni v «Soči», kakor je bilo namenjeno za številko 25. junija. In s tem dejstvom je pobit vsiklik prosulega Ben Akibe: Alles schon da gewesen!) Enako so se preiskali prostori uredništva in upravnštva in zasebno stanovanje vodje moje tiskarne, no brez uspeha, kajti rokopisi se vselej zažog istočasno, ko list izide.

Ali ta preiskava ni še zadoščala, marveč komisija je dobila nalog, naj preišče tudi moje zasebno stanovanje, ker sem lastnik tiskarne in «Soče». Dasi ni bilo doma ne mene ne moje soproge — jaz sem bil oni dan v Sarajevu, soproga bolna na svojem domu v Bolcu — vendar je komisija došla v stanovanje, izročila meni namenjeni odlok kuharici — dasi imam za vse pravne posle posebe pooblaščenega odvjetnika — in v navzočnosti dveh poklicanih prič preiskala vse moje stanovanje, prebrskala vse moje «skrivnosti». Ker so bile nekatere miznice zaklenjene, je preiskovalni sodnik poklical ključavničarja, a se je zadovoljil na predlog vodje tiskarne s tem, da je komisija zapечатila dve sobi. — Jaz sem izvedel o vseh teh dogodkih šele 28. junija in, pretrgavši svoje potovanje, se odpeljal iz Sarajeva naravnost v Gorico. Tu se je preiskava dovršila v moji navzočnosti, a uspeh je — velika ničla; komisija ni našla, seveda, rokopisa inkriminovanega članka, ker ga v mojem stanovanju nikdar bilo ni, pa tudi nikakega drugega spisa, ki bi bil kakorkoli kompromitujoče vsebine.

Preiskava sama se je pa vršila na način, ki obuja v meni različne sumnje. Iskati je bilo rokopis inkriminovanega članka, toda v roke so se jemali celi zvezki rokopisov večjih del, in dognati so je hotelo, kaj obsegajo ti rokopisi; v roke so se jemala tudi 5—15 let stara pisma, kar je bilo razvidno po datumu. Kaj imajo taki rokopisi in pisma opraviti z razžaljenjem časti komisarja Prinziga v «Soči» 11. junija 1897.?! — Res je sicer, da preiskovalni sodnik ima pravico zaseči pri taki preiskavi vse, kar se mu zdi kakorkoli kaznjivo, — ali da se vrši cela preiskava v namen, da bi se kaj takega našlo, proti temu mora protestovati vsak avstrijski državljani. — Res je tudi, da oblastva imajo oporo v zakonu, da morejo preiskati zasebna stanovanja državljanov; toda tako oblast je rabiti jako previdno in proti posebno nevarnim osebam, sicer se postavlja ad absurdum zakon, ki varuje prostost državljanov ter zasebnost njihovega bivališča. — Ali je pa žaljena čast jednega okrajnega komisarja toliko imeniten razlog, da obleže 11 uradnih oseb za zasebno stanovanje od uredništva lista ločene, torej tretje osebe, ter tam vse preobr-

nejo, to prepuščam V. Vzv., da razsodite po svoji pameti in po obstoječih zakonih.

Govoril se sicer v dobro poučenih krogih, govori se že splošno — in jaz temu verujem, ker sem videl način preiskovanja, kakor sem tudi gori omenil — da redarstvo ni imelo toliko namena iskati rokopis inkriminovanega članka, pač pa vse kaj drugega. Vem tudi, da se je doznalo v Trstu in Gorici, da sem odšel v inozemstvo in to celó — o strah in groza! — med črnogorske sokole na Cetinje, odkoder pojdem najbrže i v — Belgrad. In modre giave so pretuhtale, da jaz moram biti z inozemstvom v — nedovoljenih zvezah; ako bi se pa dokazala taka zveza, tedaj bi me seveda vsaj za nekaj let spravili iz Gorice, da bi bilo ustreženo oni sodrgi, ki bi me raje videla za prvega ministra na Ruskem nego da sem se zopet vrnil v Gorico («Sentinella del Friuli» od 3. t. m.) In namenu taki preiskavi je dobro došla zasebna tožba komisarja Prinziga! — Toda našlo se ni prav ničesa, kar bi me le količkaj kompromitovalo, in to je najboljši dokaz, kakó nepotrebna in neumestna je bila takó pompozna preiskava mojega zasebnega stanovanja.

Ako pa ne morem protestovati proti dejstvu, da se mi je preiskalo zasebno stanovanje, tedaj se moram najodločneje upreti načinu, kakor se je to izvršilo. Ko je ljudstvo videlo toliko uradni aparat oblegati mojo hišo, mislilo je, da tu morajo biti povod grozoviti zločini. Naravno, saj muhe se ne strelijo s topovi! In bliskoma so se razširile po mestu in okolici novice o «zločinih», katere da sem baje zakrivil, češ: Gabršček je pobegnil iz Gorice s toliko in tuljko (do 140.000) tisoč gol-dinarjev tujega denarja, vsled česar se mu vse zapetili, v stanovanju so našli 24 bomb itd., itd. Takim izrodkom bujne ljudske domišljije je dala povod ona pompozna preiskava 11 uradnih oseb! Ali nimamo v Avstriji nikakih zakonov, ki varujejo državljane in njih hišno pravo tudi proti samovoljnosti javnih organov, ki so po mojem mnenju vendarle pozvani, da ščitijo svobodo in hišno pravo državljanov? In ako jih imamo, kakó se izvršujejo in kdo čuva nad takim izvrševanjem?

Dostavljam še, da redarstvo je izvršilo preiskavo tudi v prodajalnici Šusteršič & Co. ter zaplenilo 60 robcov s tiskano navadno trgovsko reklamo in dostavkom: Svoji k svojim! — Hotelo se je tudi vedeti, kje je ta reklama tiskana, a ker gospodar ni hotel povedati, so mu prebrskali vse kote in našli račun moje tiskarne, kateri so tudi zaplenili. — Kaj pa to pomeni? Ali je naše staro geslo «Svoji k svojim» pod policijskim nadzorstvom? Od kdaj pa je to geslo postalo prestopok po našem kazenskem zakoniku?

Vzvišenost! Na vse to, kar sem povedal, si morete postaviti le eno vprašanje: Ali so taki odnosi sposobni, da pomirijo itak prerazburjeno slovensko prebivalstvo na Primorskem? Jaz bi odgovoril na tako vprašanje z odločnim: Ne! Nasprotno, ako je mogoče narod naš še bolj žaliti in razburjati, se more zgoditi to z gori opisanimi odnosi, ki

so pa le majhen del tega, kar bi mogel navesti v dokaz, da na Primorskem vlada zdaj — izjemno stanje.

Jaz jako dvomim, da bo mogoče še dolgo časa na tak način vladati naše Primorje. Govoril sem Schwarzenberga od 4. t. m. nam je porok, da parlamentarna večina je trdna in da hoče radikalno pomagati tudi nam Jugoslovanom. Zategadel zremo v prihodnost s trdnimi nadami, da bo kmalu konec sedanjega «izjemnega stanja» na Primorskem.

Vzvišenost! Govoril sem jasno in odkritosrčno in z najboljšimi nameni. Ako se vam zdi, da zaslužim «križanja» tudi za te besede, pa svobodno, naj me obesijo. Le toliko rečem, da namesto jednega jih pride deset in petdeset in sto, ki bodo še odločnejši nasprotniki sedanjega vladnega sistema in njega nositeljev nego sem jaz.

V Gorici, na dan sv. Mohorja 1. 1897.

Andrej Gabršček,
lastnik «Goriške tiskarne», «Soče» itd.,
tajnik polit. društva «Sloga» itd.

DOPISI.

Iz Gorice, 10. jul. 1897. — (Našera ne) — Navdušenje, katero se nam je rodilo pri propadu zadnjih državno-zborskih volitev, je pričelo pojemale in znamenja kažejo, da bomo kmalu pri starem. — Geslo «Svoji k svojim» postaja fraza na papirju. Na prste bi se dalo naštetih one, koji so si vzeli princip, podpirati edino le svoje sorjake. Pri ogromni večini pa je vsak izgovorček dober. Jednemu je slovenski trgovec predaleč, drugemu predrag, tretjemu nima blaga v izbero, četrtemu pa že sploh mari ni, naj hodi k Petru ali Pavlu. Pri slednjih se odlikuje najbolj naša gospoda iz boljših krogov. V tem ko se nižje ljudstvo kolikor toliko poslužuje pri naših ljudih, vidimo prepogosto obitelji g. uradnikov (izjeme so le redke) v prodajalnicah naših nasprotnikov!! Najboljši dokaz naše nemarnosti je, da se laški trgovci hvalijo z dobro kupčijo, v tem ko gre našim ljudem prav po «slovensku». Ni ga skoraj Slovenca v Gorici, da bi ne težil radi kupčije in da ne bi grajal postopanje naše «narodne» inteligence.

Povsod se zapazuje nemarnost, da, se celo med nami samimi. Mi zahtevamo, da naj bi se Slovenci pri nas posluževali, in gotovo vsacega izmed nas zaboli, ako zvemo, da se jemlje jednako blago z isto ceno pri naših nasprotnikih, s kakoršnjimi bi mi lahko postregli, tega pa ne poštevamo, da so zopet tu naši ljudje, ko potrebujejo v družih strokah naše podpore, kar pa sami zopet milostno prezremo.

Tu imamo edinega slovenskega mesarja g. Mozetiča in clovek bi mislil, da se vsi Slovenci poslužujejo pri njemu, ali žalostna prevara! Koliko imamo tu slovenskih krčmarjev, kateri pa skoro vsi jemljejo meso posledno pri družih! Izmed vsih poslužujeta se le 2 (reci dva) pri njem. Ako smo Slovenci zavedni, je tedaj dolžnost naša, da v prvi vrsti take krčmarje podpiramo, ki se poslužujejo pri naših ljudih! Seveda slovensko gorisko gospodo to bore malo briga. Ti cepijo vedno v eni in isti gostilni, kakor bi bili pri-rašeni, dasiravno vzgajajo dolični krčmar svojo deco v neslovenskem dolu. Taka je naša doslednost!

Smrt se ni bila na nje utisnila svojih trpkih znakov. V preprostem talarju, z glavo nekoliko na desno sklonjeno, kot bi počival, z rokama na prsih sklenjenima, z majhnim belim raz-pelom med njima in pa z ličnim šopkom belo-rdečih nageljčkov uprav na strani srca ležečih — menda zadnji dar prijateljske roke — je ležal cerkveni vladika tako pokojno, kot bi spal. Samo črni obroči pod očmi so pričali, da spava blagi mož večno spanje.

Tedaj tudi njega ni več med živimi! — Sem je prišel umret, — pa kako je sam, kako zapuščen! — To je bila moja prva misel, moj prvi vzdih, ko sem ga zagledal. Kako drugače, ko bi zdaj počival na domačih tleh, sredi svojih vernikov in prijateljev! — In zrla sem dolgo, nepremakljivo vanj, mej tem ko so se porajale in podile v meni misli za mislimi, čustva za čustvi.

Zamislila sem se za 22 do 24 let nazaj, ko sem videvala v Gorici visokega dostojanstvenika, takratnega profesorja bogoslovja, skoro vsaki dan stopati po dunajski cesti v družbi najboljšega mu prijatelja ravnatelja dr. Hra-sta. In kadar sem ga srečevala na ulici, in je njegovo oko tako prijazno pozdravljalo, bilo je nam odzdravljalcem tako slovesno pri srcu, kot bi bili zagledali kako nadnaravno podobo. Tolika je bila prikupnost, dobrohotnost in milina, ki je vela iz njegove skoz in skoz čestitljive osebe. In ko sem ga posetila pred leti s svojo rodbino, od njega povabljena, v njegovi rezidenzi, kdo bi mogel pozabiti nepopisno njegovo pri-

Jednaci slučajev bi se dalo navesti nebroj, ali zadostuje naj to. Ker pa naša rana skeli, treba bode poskati sredstva, da se odpomore tim nedostatkom. Treba je, da se trgovci in obrtniki v prvi vrsti medsebojno podpiramo, potem bomo se le smeli apelovati na druge. Večkratni skupni pogovori in medsebojna organizacija bila bi tu na mestu. Ali kako si bomo celili svoje rane, ako jih ne poznamo? Vsa živi zase, ne zmeane se za druge!

Le pogledimo naše nasprotnike kako se družijo in medsebojno podpirajo. Oni principelno ne prestopijo našega praga, kako pa mi? Mi se zanašamo le na naše rojake, a ti se poslužujejo le v malem številu pri nas. Nasprotniki so dosledni, zato napredujejo in nas vničujejo, naša nedoslednost pa pelje nas naravnost v propad. Slovenci, rojaki! kje je bratoljubje? Ali se nismo se zdržali? Na delo, na delo rojaki, kedor ima še kaj srca!

Iz kobarškega okraja. — Mi Slovenci smo res tovrno živince, kateri naj bi slepi in gluhi blapčevali v temi in nevednosti. Glasilo je: «denar je sveta vladar». — Žalostno sicer, a vendar resnično, posebno v zadnjih časih. Kaj vse se ne naredi za denar, — a ne le za denar, za vsako stvar, ki je denarja vredna. —

Mnogo slučajev je, za denarno vrednost prodaja marsikol narodnost, prodaja postenje, postane nevošljiv svojemu bližnjemu, celó svojemu bratu, ako brat ne živi, maščuje se nad nečaki, češ, brat mi je odrekal katero prošnjo, zato maščevanje nad njimi! — Ko se bilo pa krivice, provzročene «onemu», maščeval, in to mora priti, — ne zaslužiti oni, da bi kdo mignil z mezinem za njegovo rešitev! Žalostno je, da taka pijavka ima mnogo vpliva med nezavednim ljudstvom, ko zaničevalno oporeka sedmo narodno zapoved, — samo, da je v krogu naših nasprotnikov povzdignjen v: «Šior qua, Šior la», te besede so mu med v ustih. Kaj hočemo, mnogo nas je Bog dal, in med temi se dobi tudi mnogo častilakomnih.

Postena trgovina je vsakemu prosta, a kdor hoče vničiti s konkurenco svojega bližnjega, ta ni vreden, da živi med poštenim ljudstvom.

Konečno se je zahvaliti «onemu» za slepo udanost do onih, ki nas črtijo in preganjajo. — Oni pa, ki se čuti zadet, naj položi roko na srce, slišal bo odmev njegove duše: mea culpa, mea culpa!

Pravicoljub.

Iz Kopra. — Konec solskega leta na c. k. učiteljsku v Koprju je bil dne 12. t. m. Na vsakem zavodu je redoma nekoliko odličnjakov. A v Koprju? Ne spominjam se nobenega iz nekaj časa. Temu so večinoma krive le žalostne razmere, v katerih so tukajšnji gojenci. Posebno letos, ko so bili gojenci od meseca marca skoraj do konca solskega leta vsi razburjeni radi znanih dogodkov, je odlika bila nemogoča. Lahko bi govoril letos o nekaki odliki, ali zdi se mi nevedna.

Vsako leto se govori o premostitvi učiteljske. Menim da letos je dovolj povoda v to. Praljal sem nekoga gojenca, kateri je v višjih letjih, ali bi šel na kopersko učiteljsko v prvi tečaj, ako bi trebalo sedaj. Odgovoril mi je odločno, da raje povsod drugam nego v Koper, in tudi drugim odsvetuje.

Izpit zrelosti so dobrih uspehom prestali naslednji gojenci četrtoletniki: Slovenski gojenci: Pavlica Urh iz Ribemberga, Pelicon Josip iz Trsta, Sorč R. Josip iz Bolca, Urbančič Josip iz Kobarida, Vendramin Franc iz Smartnega v Brdih, Vovk Milan Ladislav iz Lokaveca pri Ajdovščini. Jeda ena preskušnja za dva meseca iz zemljepisa. Hrvatski gojence: France jaznost in skromnost v občejanju, in kako je pri slovesu poljubil mi takrat devetletnega sina na obel ličih! Tolika poniznost in skromnost se redko kedaj opaža pri takó visoko postavljenih osebah. Blagost srca je bila pač poglavitna krepost njegove duše; škoda, da ga Bog ni obdaril tudi z dandanem tako silno potrebno pogumom.

A tem milim spominom, ki so ustajali v meni pri pogledu mrtvega vladike, so se pridružili takoj zopet težki, žalostni. Razni glasovi so se raznašali o vzroku njegove bolezn. So li ti glasovi utemeljeni, ali ne, ne gre meni soditi. Kateri je pravi vzrok, to ve samo Oni, ki presoja srca in obisti ljudi, ki v Svoji nam nerazumljivi modrosti čestokrat izvoli najmedolžnejše v žrtve narodnih homajev.

Toda vsaka žrtva vzbujja poleg bridkosti tudi globoko sočutje. To sočutje je pretreslo tudi mene, ko sem zrla v otrpele črte pokojnikove. — Koliko je moral prestati, da se mu je um obsenčil, pri nezmožnosti, da bi zadovoljil svoje vernike obeh narodnosti! Prestal je toliko, da mu je pri tem zastalo srce! — Pri tej misli se je pomnožila meni bridkost. Ali bode ta žrtva v žaj narodovi bodočnosti v korist? — Ali se morda zaslepljenim sovražnikom vsled te izgube odpró enkrat oči, da bodo Slovencev priznavali pravice, katerih smo po božjih in človeških zakonih vredni? — Presvetli pokojnik, naj molji za svoj rod! — Premilni je — blagor mu! Ne pozna več bridkosti, končal je človeško bojevanje, zapustil je

Barbalič iz Biske. — Ostala dva gojenca Hrvata in deset italijanskih gojencev delajo izpit te dni.

Suda na Kretl, 1. julija. — Kaj bi vam hotel novega pisati iz tega že skoraj razupitega otoka, res sam ne vem. Krečansko vprašanje ni vgrabilo niti dobrega koraka napred in brez smelosti lahko trdim, da mej otočani ne bo miru, da niti sklepati se ne bo dalo o spravi, dokler je le eden vojak turški na tej kršni zemlji. Ustasi se ložje pogode z vseni drugimi velesilami nego s Turki. Tu moram pač povdariti, da je Avstrija pri obeh strankah najbolj priljubljena ter da si otočani avstrijske vlade skoraj želijo, ne-le radi Bosne in Hercegovine, ampak se bolj radi res postenega in modrega vedenja naših vojakov, ki ne poznajo razbrzdanih razven svoje službe. Temu je pripisovali tudi, da je bilo našim vojakom možno približati se na visoko hribovsko od ustašev zasedeno rebro nad Sudo, zvano «Malaksa»; oziroma goriški rojak, velespost. g. stotnik Miha Skočir, je dospel 28. pr. m. svojo oboroženo stotnijo do prve ustaške postadke, od tam se je podal na vrh k ustašem s am, bil prijazen sprejet, z vinom pogosten, razkazana mu je bila razstreljena trdnjava Malaksa; za tem so ga spremili ustasi, prijazno do stotnije. Na onem vrhu ni do tedaj bilo se nobenega vojaka evropskega, odkar so ustasi v mesecu marcu zavzeli naskokom trdnjavo. Ali ni torej vredno, da i Vi v domovini zaznate ta dogodek našega vrlega rojaka?

Mnogo bi bilo se pisati na čast našim vrlim Stajercem, na modro vodstvo od strani avstrijskega admirala in polkovnika pešpolka; toda Vaš list je prelokalen. Bodi vam torej le označen splošen položaj; sedaj ni nikoder nikakega napada, nikake praske, le o tatvini se mnogo sliši, ponajveč ustaši Turkom in nasprotno kradejo ovce, konje, osle, poškodujejo in režejo si lepe oljke. Ustasi gledajo posebno na to, da bi prestrigli glavnemu mestu Kaneja vodo, sicer si obdelujejo v gorah svoja polja na miru, kakor tudi Turki sedé s svojim čibukom pred kako turško kavarno ter pusté zamorskim črnim arabcem obdelovati polja.

Bivanje evropskih eskader v Sudi stane že 25 ali 26 žrtv. O nesreči Rusov vam je znano; a na sv. Petra in Pavla praznik sta pogrebila duhovnika (avstrijski in francoski) 5 ponesrečenih ogjarjev italijanskih z ladje G. Bausan. Sprevod je bil veličasten ob velikih udeležbi vojakov vseh mornaric in drugih vojakov. Vdeležili so se pogreba tudi vsi admirali.

Iz Aleksandrije, 1. julija. (Popravki.) Gospod urednik! Vi imate v svoji tiskarni vsekokor «tiskarskega škraca». Ta gospod «Druckfehlerteufel» se je posebno milostno vsmilil mojega zadnjega dopisa. Z egiptologijo se je resno spopadel, nekatere besede je postavil kar na glavo —, dozdeva se mi, kakor bi «Menelikove kokoši brskale na italijanskem gnojišču!» Tiskovni pogreški v znanstvenih dopisih motijo čitatelja — toda še bolj dopisnika, ki kar skipi «silne radosti». — Evo nekaj popravkov:

V besedah Titovih pride: — «če nimaš že nižjega» — namesto: «če imaš že nižjega».

Pridevnikova oblika samostalniku «Tuk» se glasi «tuški» in ne «turški», kakor jo je tiskarski škraec prav «kunštro» izumil. Zdi se mi, kakor da bi kak Italijan bil dajal zasebno ure v zgodovini Vašemu podzemeljskemu močiču, ki zavija slovensko besedo prav tako nerodno kot hrvatski jeziki. Naši bratje Čehi bi rekli v prvem slučaju zemsko bdo ter se vzpel v jasne višine, kamor ne segata srd in črt, krivica in nasilstvo, ne biva več med nami, a njegova blagi duh naj čuva nad nami, da, česar niso mogle doseči njegove šibke moči, doseže njegova priprošnja. Naj molji za srečo naroda!

Naslednjega dne se je nas zbralo lepo število dunajskih Slovencev in župni cerkvi Sv. Petra in Pavla, kjer je nadškofovo truplo slovesno bilo blagoslovljeno po dunajskem škofu Angererju. V cerkvi je prisostvovalo mnogo cerkvenih in posvetnih dostojanstvenikov, ali njega zastopnikov. Po končanih sv. obredih so položili krsto še enkrat na srečani mrtvaški voz, v kateri je bilo upreženih šestero vrancev. Samo eden lovovor venee je ležal na vozu, podarjen od slovenskega podpornega društva za visokošole na Dunaju. Venee je imel trak v slovenskih barvah z napisom: «Podporno društvo svojemu blagemu ustanovniku v znamenje hvaležnosti». A ta trak ni bil viden... Voz se je komaj pomikal naprej med gnečo ljudi, ki se je bila pred cerkvijo nabrala. Zrla sem z motnim očesom za njim, ki je peljal na kolodvor moža, kateri se je bil pred nekaterimi dnevi pripeljal sem, išoč okrevanja, upajoč črez ne dolgo časa povrniti se čil in zdrav v ljubljeno domovje. In zdaj se povrača rošen vseh zemskih nadlog, potolažen, vpkojen — za večnost!

Na Dunaju, dne 10. julija 1897.

Pavlna Pakova.

Podlistek.

Uč krsti cerkvenega dostojanstvenika.

Gospod urednik! Pišem vam pod milo-tožnimi utisi, pretresujočimi mene ob krsti vzvišenega svojega rojaka, premilega goriškega vladike, knezo-nadškofa dr. Alojzija Zorna. Komaj sem izvedela pretuzno vest o njega nepričakovani smrti, že sem sklenila v duši, obiskati njegov oder, da mu izkažem kot Slovenca, a še bolj kot njegova rojakinja, oni znak sočutja, češčenja in ljubezni, katerega je blagi pokojnik toliko vreden in kateri bode na tujih dunajskih tleh gotovo pogrešal.

Nekaj ur pozneje sem stopala v najpotnejših popoldanskih urah po žgocem tlaku dolge ceste Rennweg, gnana od silnega hrepenenja, zreti še enkrat v milobne črte na tako «tragični način preminulega vladike. Izvedela sem, da so prenesli truplo rajnikove vladike iz Svetlinovega zdravilišča, kjer je visoki bolnik bival komaj dvanajst dni, v mrtvašnico cerkve Marijinega rojstva na Rennwegu, ki stoji že proti koncu mesta, skoro na deželi, in zdravilišču najbliže.

Že z daleka so opozarjala s črnim suknom preprežena vrata župnišča tik omenjene cerkve in pa v največji črni gali oblečeni, gor in dol hodeči strežaji, mimogrede, da se v onej hiši nahajaj imenitni pokojnik.

Cerkve je starinska in župnišče, enonadstropno poslopje tudi. Stopila sem v predvorje. Prvi trenotek nisem

vedela, kam bi obrnila korake. Tako reven se je zdel mojemu očesu ves ta prostor. Kar zagledam v kotu majhne dvorišča vrata, nad kojimi je stal napis: «Totenkammer». Vrata so bila široma odprta, in črno ovesje, ki je tudi tod obrobilo uhod, osvedočilo me je, da sem došla do cilja.

Trepetajočim srcem stopim v hram. Majhna, nizka, temna čumtana, vsa prekrita s črnimi zavesami, na kojeja ozadju je bliščel velik bel križ, je bilo vse, kar je zagledalo prvi trenotek moje po krepki solčni svitlobi zaslepljeno oko. Še le potem sem videla štiri goreče sveče in pa večno lučico, tako žalostno brieččo v rudečem steklu, in še nekaj trenotkov pozneje, ko se je oko temi privadilo, je spoznalo tudi dragoceno krsto, ki je stala na nizkem, bogato odličnem odru, kajti visok oder ne bi imel prostora navzgor.

Pri vzožju krste stoječa, vsled teme, nisem mogla spoznati pokojnikovega oblija. Štirinajst sveč je sicer stalo krog odra, od katerih pa, kakor že povedano, so samo štiri gorele, dve ob vzglavju, dve ob vzožju krste, tako, da je temni prostor le slabo bil razsvitljen. Pred krsto je stalo krasno bronasto razpelo in pa klečalo, na kojem ste bili utopljeni v molitev dve nuni. Sicer ni bilo tu žive duše, vse tiho, mirno, uprav mrtvaški.

Stopila sem naprej in s čustvom, kojeja ne bi mogla popisati, odmaknila zaveso, ki so visele od baldakina okoli vzglavja. Zdal sem razločno spoznala posvečene črte visokostitega mi rojaka.

«tucký», v drugem pa «turecký» —, in to je razlika kot Triglav in «Schmalzberg» pri Dunaju!

Pri vsem tem me je pa Vaš «škrac» kar celo uro izvrstno kratkočasil. Kaj pa imajo Turki —, si mislim, opraviti v starem Egiptu, ki so prišli se-le leta 1517. po Kristusovem rojstvu s sultanom Selimom tja! — Zdelo se mi je, da berem v zgodovinski razpravi to-le: «Napoleon vzame Aleksandrijo po naskoku, Aleksander Veliki se umakne ter zbeži s svojimi Makedonci proti Mumfu (Memfisu) ter zaprosi Hufu-ta (Heopsa), ki ravno zida svojo veliko piramido, pomoči. Shakespear opisuje nam, — mutatis mutandis, — v svojem «Midsummer Night's Dream» nekaj slinčnega. Nočem sicer primerjati Vašega škraca z Šekspirjem, pa dozdeva se mi, da ima «bergmandele» —, kakor mi Koroseci pravimo — nekakia zmedenih pesniških zmožnostij na «dnu malih možganov» skrbno prikritih.

Beseda «bronz» izpade. Namesto «Maria-Laack» pride «Maria Laach».

Gospod urednik! Čujem, da Vas toži gospod Amadeo Prinzig radi razzaljenja časti. Vem, da jo to tudi delo «škracevo», ki je Vašo popyalo kar čez noč nazbrskal ter spremenil v grajo. Glejte, kakšno nesrečo Vam je nakopal na glavo, škoda, da Vas nisem že prej opozoril na tega možička, ki ruje prav «staatsgefährlich» kakor nekdanji Bismarckovi «Reichsfeind»: Windhorst in drugi.

Ako Vas toži omenjeni gospod, — dobro, — jaz bi pa imel še večjo pravico tožiti pravega provzročitelja, gospoda «škraca», radi žaljenja časti, ker pokvarja moje dopise ter me smeši pred občinstvom. Parvleu! — Toda za enkrat ga pomiloščujem, ker sem trdno prepričan, da ga je dobila v pest komi sija, ki je preiskovala Vašo tiskarno ter ga zaplenila, ali pa mu vsaj zapečutila «krempljčaste» prste ter škodoželjni jeziček.

Prosim to v popravek!
Dr. Pečnik.

Domače in razne novice.

Žalostna vest iz Ljubljane. — V raj par minut pred 7. uro jutraj je bil zopet velik potres v Ljubljani. Poškodovanih je mnogo hiš, med temi tudi nove zgradbe, 105 dimnikov je padlo raz streh. Velika dvorana v «Narodnem domu» je zelo poškodovana; enako poslopje nemške kazine. Poškodovano je novo poštno poslopje. Škoda velika je tudi pri cerkvah in zvonikih. Pri nekaterih starih poslopih, ki niso bila še popravljena, so se porušili celo glavni zidovi. Po vseh ulicah je ležalo polno opeke in ometla. Ljudje so bežali iz hiš, strah je bil velik.

Iz drugega peresa smo prejeli: «Tudi v Ljubljanski okolici je potres enako hudo gospodaril. Razširil se je menda po vsem Kranjskem in, kolikor nam je sedaj znano, tudi po Vipavski dolini in tja do Kornina. V Gorici so začutili nekaj minut pred sedmo uro jutraj mnogi ljudje sunek, ki je speče celo probudil, ter z rahlim stresljanjem zazibal pohištvo. Sploh se je pričakovalo, da se je v središču Kranjske uže pomirila nenila podzemljaska moč, ki je pred dvema letoma tako grozovito zadela v srce naše slovenske domovine. Potresi, ki so potem še sledili, so se ponavljali do konca letošnje zime. Po 17. dnevu letošnjega februarja pa v Ljubljani ni bilo več nobenega znanega sunka. Tem bolj je iznenadila nesreča, ki je uteraj nagloma zadela zopet Ljubljano. — Kar se tiče jakosti je bil ta potres enako katastrofni velikonočni sunkom l. 1895, le k sreči, da je trajal večrajši le kake 4 sekunde in se ni ponavljal».

Iz Kamenj pri Črnicah nam pišejo 15. t. m. Danes ob 6³⁰ uro jutraj bilo čuti potres s podzemljskim gromom, brez škode. — V Slapu ob Idriji so občutili potres istega dne ob 6⁵³ jutraj s podzemljskim bobnanjem in trajajoč 10 sekund.

Vipavska železnica. — Podpisana nanašajata občanom in zasebnikom, ki so podpisali prispevke v nakup osnovnih akcij železnice Gorica-Ajdovščina, da s privoljenjem visokega c. k. železniškega ministerstva se je poverilo izdelovanje podrobnih načrtov za to železnico tvrdki Jos. Gorup v Trstu, katera prične v kratkem svoje delo. Ker se bodo plačevali dotični stroški kot predplačila iz omenjenih podpisanih in vplačanih prispevkov potom c. k. priv. kreditnega zavoda na Dunaju, prosiva občine in zasebnike, naj bi svoje prispevke gotovo vplačali do konca tega meseca. Občine, ki si izposodijo potrebne zneske pri tukajšnjih zastavljavcih, naj imajo redno starinsveno svajo, v kateri naj sklenejo, da se posojilo vzame pri «Montu» na podlagi pogojev, navetovanih po visokem dež odboru, ter naj poslijo dotični zapisnik ravnateljstvu «Monta». Potrebne pogodbe za taka posojila bo pisal notar g. Dellabona.

V Gorici, 15. julija 1897.

Alfred graf Coronini — Dr. A. Gregorčič. **Novo maše.** — V nedeljo bo služil novo mašo pri oo. kapucinih v Gorici č. g. Alojzij Matelič. — Dne 19. julija pa č. g. Al. Valentin Kovarič na Sv. Gori. — Dne 25. julija bodo služili: č. g. Marko Fiser, kapucin, na Sv. Gori; Alojzij Kovarič v Svetem pri Komnu; Anton Gleščič v Oseku pri Senpavcu; Eduard Meznarski v Metliki na Kranjskem in František Andryšek v Polesovcih na Moravskem; kapucin č. g. Ladislav Hazemali bo služil 1. avgusta na Hajdinu na Stajerskem; č. g. Josip Ličan dne 8. avgusta na Trnovcu pri Il. Bistrici in slednjič č. g. Ivan Zic in Josip Pavarič za krško škofijo.

Preiskava. — Dne 12. junija je naročila tvrdka E. Susteršič & C. v naši tiskarni reklam za svojo trgovino z vsebino, kakor prinašamo na zadnji strani ter z dostavkom «Svoji k svojim». Ta reklam je bil tiskan na žepnih robeh in po tiskovnem zakonu ni podvržen cenzuri. Na ovrdbno nekoga nevoščljivca pa je slavno gorško redarstvo poslalo dne 10. t. m. v Susteršičevo prodajalnice kar tri straže z uradnikom, da preiščejo prodajalnice in zaplenijo robe. Preiskali so vse in našli 60 robocev, katere so tudi odnesli. Da z jednim udarcem ubijejo dve muhi, — so zaplenili celo račun naše tiskarne, kateri smo izročili tvrdki za izvršeno delo. — Kakšen namen je imela zopet ta preiskava?

Nadkomisar Peter Corà. — Včeraj smo sprejeli ta-le brzojav: «Danes pri c. k. okr. sodišču Logatec obsojen nadkomisar Peter Corà radi žaljenja časti, ker je neopravičeno obdolžil ekspeditorja Maistra, na petindvajset goldinarjev globe, oziroma pet dnaj zaporov». To je že drugi slučaj, da sta bila obsojena višja c. k. poštna uradnika radi žaljenja časti.

Proti 12 Gorčanom, ki so razsajali v Visinalu, se vrši obravnava na zaprtih durih. Zatožba glasi na zločin veleizdaj-skih klicov.

Ubehl «Corriere». — «Sentinella del Friuli» je začela hudo lasati starega očka «Corriere» — vse mogoče mu je že izrekla, a on je dejal, da v odgovor mu bo služilo le — preziranje. Pač lahek odgovor! — «Sentinella» dolži «Corriere», da se ta poslužuje za doseg svojih namenov celo — obrekovanj. Tudi to je vtaknil «C.» hrabro v zep!

Proti «C.» so nastopili v «Sentinelli» razni laški kolovodje s polnim imenom; to so sami taki ljudje, katere je «C.» svoj čas božkal. Kakó mirljiva je pač človeška slava!

Prav ima! — «Sentinella» od sobote je grdo očela trgovca Edvarda Brannitzerja v Rastelju, ker je poslal po deželi slovenska priporočila svojega «panslavističnega blaga» (manufacture panslaviste), kakor: sracije, životinke, postelje itd. — Po umenju «S.» bi moral poslati laška priporočila! Torej le laška priporočila na deželo, čemu se boste mazali s «pipami» in «kapani»!

Dunajski porotniki bodo sodili v tiskovni pravdi več. g. Budina proti «Corrieru». Zagovornik dr. Graziadio Luzzatto je dosegel z utokom, da niso sodili porotniki v Zadru, ker so ti — Hrvatje. «Soča» pa je le bila obsojena dvakrat v Gorici, kjer so sedeli na porotni klopi najhujši naši nasprotniki! V Zadru ali tudi na Dunaju bi bilo lahko vse drugače!!

Kaj hočejo? — Iz vseh možnih korakov proti nam spoznavamo že sami, da so tu vnes posebni nameni. Vrhu tega smo dobili od veljavne strani mgljav: «Pazite, ker hoté Vas uloviti!» — Kaj torej hočejo? Menijo namreč, da najnevarneje gnezdo je naš list in kar je v njega obližju; zato, pravijo, umišmo to gnezdo, pa bo mir. Toda najprej treba zatreti tiskarno, potem bodo uničene nekatere osebe in — «Soča» izgine kar čez noč, ker bi je v Gorici nikdo niti ne hotel tiskati, — ali, ako bi jo, bi ne bila več to, kar je danes in kar Slovincem mora biti. — **To je mačrt!** Zadj pa glejmo jih pri delu, kakó ga bodo izvrševali. Pri nas je marsikaj mogoče!

Evo, na kak način se boče «pomiriti» in «pacificirati» naše slovensko ljudstvo! Menijo namreč, da slehernemu Slovincu zleze srce v hlače in da bo molčal, ko bodo nasprotniki plesali na grobu — našem. Čli vivrà — vedrà!

Knezu Frideriku Schwarzenbergu je poslalo društvo «Sloga» česko brzojavko, ki se glasi v prevodu tako-le: «Slovensko narodno-politično društvo «Sloga» v Gorici je sklenilo jednoglasno v današnji odborovi seji, najsrčneje zahvaliti Vašo Jasnost inenom slovenskega naroda na Goriskem za Vaš znameniti govor v Českih Budějovicah 4. t. m., zlasti za Vaše jako simpatične besede v lepšo prihodnost našega bednega in prav v zadnjem času naj-silnejše zatiranega naroda na Primorskem. Prepričani, da Vaša Jasnost tudi v bodoče ne pozabi bratskega naroda slovenskega in hrvatskega v trdem boju za svoj obstanek, in da bodete s Svojo uplívno besedo vedno podpirali njegova opravičena kulturna in narodna prizadevanja (snahy), kličemo Vam odkritosrčni in hvaležni jugoslovanski: Živio! Dr. A. Gregorčič, A. Gabršček, predsednik, tajnik.

Fotografija premišljivega pokojnega knezonadskega dr. Zorna se dobi na prodaj pri fotografu A. Jerkiču v Gorici in sicer v velikem formatu za gl. 4 — v najhmem formatu za 90 kr.

Iz Tolmina se nam piše: Te dni nas je zapustil g. dr. Karol Chloupek substitut c. k. okrajnega zdravnika. V kratkih petih mesecih njegovega bivanja me? nami si je vedel pridobiti vrli češki brat vsled svojega ugledega socialnega nastopanja in narodne odločnosti na jedni, ter s svojimi temeljitim strokovnim znanjem, združenim z izredno vednostjo in požrtvovalnostjo na drugi strani vsesplošnih simpatij in visoko spoštovanje. Njegov odhod je za Tolmina v vsakem pogledu efektivna izguba in iskreno je obžalovali, da se je za sedaj ob naših razdrapanih razmerah razbila nakana, pridržati ga tu kot občinskega zdravnika. Dejali smo za sedaj, ker je še vedno čas... Prijatelju, vrnišemu se v domovino, pa kličemo danes tudi na tem mestu: Na zdar in dal Bog — na svidenje!

Slovenska šola v Gorici. — Vsak Slovincu poprašuje: Kaj je s to šolo? Upravno sodišče je izreklo zadnjo besedo še pred dvema letoma, a še ni nič čuti o izvršitvi. — Odgovor: Es wird weiter geschwindelt! Na predlog g. dr. Graziadio Luzzatto je bilo namreč sklenjeno v seji mestnega starišinstva, da se poda utok na ministerstvo proti odloku deželnega šolskega sveta, s katerima je bilo naloženo, naj se takoj pri-

redi za slovensko šolo ono poslopje v ulici Vogel. — Tako se godi v državi, kjer ni resne volje za izvrševanje zakonov!

Obsojeni mladeniči. — Znano je, kakó dostojno in možki so se vedli mladeniči 22. aprila, ko niso hoteli iti k novičenju tje, kamor niso bili pozvani. Pozneje novičenje v Solkanu se je dovršilo takó, da je imponovalo vojaški komisiji. Vojaški dostojanstveniki so 22. aprila odločno obsojali postopanje politične oblasti, vendar naj za vse plačajo zopet le naši mladeniči. Visji komisar Prinzig je bil uradno v vseh vaseh in poklical mladeniče na odgovor; konec je ta, da je kaznoval vse mladeniče od 20—30 gl. globe oziroma 4—6 dnaj zaporov. Mladeniči, ki so molčali, so dobili 20 gl.; ako je kdo le zini v opravičenje, je dobil 25 ali 30 globe. — Čemu je pa sel potem komisar Prinzig na deželo in si zaračunal dijete, ako mladeniči ne smejo niti govoriti? — Evo, takó se deluje pri nas v pomirjenem razburjenih duhov. Pa porekó: Hetszblatt «Soča» — ta je vsemu kriva!

Društvo «Sloga» je imelo v ponedeljek odborovo sejo, v kateri je prišlo v razpravo več važnih vprašanj. — Glede društvenih zavodov ostane najbrže pri starem, le dekliška obrtna šola se razširi za en razred.

Otroški vrt v Pevni je sklenil leto 13. t. m. z malo skušnjo, in razstavilo ročnih del. K skušnji so došli: gospa Avgusta Šantel, predsednica, in gospa Amalija Druškova, denarničarica ženske podružnice, gosp. prof. Šantel in domači kurat pred. gosp. J. Budin. — Otroci so sprejeli v dar vsak svoje delo in kolačev od ženske podružnice in pred. g. kurata. — Vseh otrok je bilo vpisanih 45.

C. k. realka v Gorici. — V preteklem s. letu je bilo vpisanih 299 učencev; po narodnosti je bilo 194 Lahov, 52 Slovencev, 48 Nemcev, 5 drugih; po veri 270 katoličanov, 3 pravoslavni, 12 protestantov, 13 židov, 1 brezvercev; po domovanju staršev 192 iz Gorice, 107 od drugod. (Torej 192 jih je le iz Gorice! Evo, kaka dobrota je ta zavod za mesto!) Leto so dovršili: 12 z odliko, 198 s l. 42 z il. in 10 s III. redom. — Šolnino je plačalo v I. sem. 199, v II. sem. 198 učenecv, skupaj gl. 5422-50. Lep denar! In polovico ga požira mestna blagajna! Pa pravijo, da mesto daje «prostora» za to šolo!

K maturi se je oglasilo 12 učencev. Jeden je padel že pri pismenem izpitu, dva sta zbolela in se podvržeta izpitu šele septembra meseca. Od ostalih devetih jih je 8 naredilo izpit zrelosti dobro, jeden je propal za jedno leto. — Slovinci so naredili izpit J. Boltar, Karol Devet, Viljem Klein.

Dvojna mera. — Na ta naš sestavek v zadnji številki smo prejeli zaželjeni uradni popravek, ki našo vest takó-le popravi in — popolni: St. 1489.

Veseloštopanemu uredništvu «Soča» v Gorici.

Oziroma na § 19. tisk. zak. pozivam taisto veseloštopanemu uredništvu, da blagovoljno priobčiti v prihodnji številki «Soča» toliko v izdaji za Gorico, kolikor tudi v izdaji z. deželo nastopaj.

popravek: Ni res, kar se je trdilo v članku «Dvojna mera» objavljenem v «Soči» st. 28 z dne 9. julija 1897, da je podpisano državno pravdnistvo pedalo obtožbo zoper Rala Venutija, glede činov popisanih v taistem članku zaradi prestopka po § 431 kaz. zak.

Je pa resnično, da je bil Ralo Venuti tožen glede upravnega čina, radi hudo-delstva javnega posilstva po § 87. kaz. zak. — res da se je v tem zmislu vzdrževala obtožnica pri dotični glavni obravnavi; — res, da je sodni dvor spoznal krivim Rala Venutija le prestopka po § 431. kaz. zak. radi česar je pa državno pravdnistvo ušlo pritožbo niemošti.

V Gorici, dne 12. julija 1897.

C. k. dr. z. Vidulich.

Radodarni doneski. — Za «Slogine» zavode so darovali: Dekan Gibič iz Črnic 10 gl. (že v «Prim. Listu» objavljenih.) — Pri veslem sporočilu nabral g. Iv. Reja 2 gl. (Darovali so: sam l. gl. 10 kr.; Franc N. 20 kr., Rudeč Benedičič 20 kr.; po 10 kr.: Branjnik, Anton Reja Drager, Anton Danjanič in Reščič. — Janez Berbuč 5 gl. Janževci v Čepovanu gl. 150. — Se eden zraven 50 kr. — V veselje, da si je goriski župan pustil užgati cigaro s slovenskimi užgaličami, zložil nekateri 58 kr. — Po dokončani volitvi v kozansko kojsčansko starišinstvo nabral K. Pr. v hladni kleti g. Jož. pl. Reya v Kozani 7. gl. za Slogine zavode, katere so darovali: K. Pr. 1 gl., Fr. Pr. 1 gl., Ant. pl. Reja 1 gl., g. A. 1 gl., vik. č. g. Pirih 1 gl., č. g. vik. Znidarčič 1 gl., g. učitelj Šrok in tehnolog g. Ant. Primčič, vsak po 50 kr. — Župnik J. G. v K. 4 gl. — Župnik F. Lužnik v Volčah 5 gl. — Staroselski fant na Kretli 10 frankov (gl. 4-76). — Iva Tribušon v Renčah nabrala ob kresu sv. C. in M. gl. 1-70. — Veselo omizje zložilo pri Vašku pri zaigajanju nenarodni žveplenice 150 gl.

Na prodaj v korist «Sloginim» zavodom je dragocena užgalična skaljica z 9¹/₂ žveplenkami, iz katere si je dal užgati cigaro goriski župan. Prodajajo se tudi posamične žveplenke kot spomin na dogodek dne 11. t. m. Kdor si hoče ogledati samo skaljico, jo more videti v našem uredništvu proti odškodnini za Slogine zavode.

Popravek. — V zadnjem izkazu daril ženski podružnici sv. C. in M. se imagla.siti, da je gospa Šavp darovala 2 namestu 1 gl. **Politiško društvo «Ednost»** v Trstu bo imelo prihodno nedeljo v Sokolovi telovadnici občni zbor. Govorili bodo vrli državni poslanci Laginja, Spinčič in Nabergoj o položaju, v kakšnem se nahajamo primorski Slovani. Tu se ne bodo raz-

pravljale razne kombinacije na splošnem političnem obnebu, marveč govorilo se bo o tem, kjer nas čevlji žuli. — «Ednost» od četrtka naravnost zahteva, da ta dan moramo priiti na čisto, če tudi bi imel nastati — nov kurz. Pričakovati je obile udeležbe rodoljubov!

V Mariboru priredil gimnazijski abiturijente veselic v soboto 17. t. m. ob 8. zvečer pri «Gabrinu»; čisti dohodek je namenjen «Podporni zalogi za slovenske visokosolce v Gradcu».

Iz Vrtojbe. — Na dopis iz Vrtojbe v «Prim. Listu» odgovorimo, da ni res, da smo «izbačeni» iz Čitalnice «Sl. Narod» radi ostudnostij in lažij tega lista, kakor pravi dopisnik v «Pr. L.», ampak le radi de enarnih razmer; kajti naše društvo je mlado in ne more vzdrževati več dnevnikov, ker so predragi. Radi tega torej smo opustili, a — ne «izbačili» «Sl. Narod». Toliko v pojasnilo. Čitalničar.

Premečenje. — Realni profesor v Roveredu, g. Anton Laharner je premešten na realko v Ljubljani.

Prvaški Sokol priredi v nedeljo dne 18. t. m. veselic z godbo, telovadbo, petjem in plesom. Veselica bo na prostem. Pri slabem vremenu se veselica odloži. — Gostje, dobro došli!

Obrtno-nadaljevalna šola v «Sloginim» zavodih. — Preteklo nedeljo se je zaključilo 3. solsko leto v navzočnosti predsednika društva «Sloga» pred. g. dr. Ant. Gregorčič-a.

V obrtno-nadaljevalni šoli se je poučevalo v 3 razredih, v vsakem razredu po 9 ur na teden. Učili so: gg. dež. šolsk. nadzornik Fr. Vodopivec, prof. J. Berbuč, nadučitelj E. Primčič, voditelj J. Hrovatin, akad. kipar V. Levčnik in učitelj E. Sirca.

Vpisalo se je v pripravilni letaj 25 učencev in 17 v nedelji. oddelek I. razred 18 učenecv in 17 v nedelji. oddelek II. razred 5 učenecv in 11 v nedelji. od., skupaj 48 učenecv in 45 v nedelji. oddelek. Med letom se je preselilo oziroma izostalo 14 učenecv in 13 iz nedelji. oddeleka. Do konca s. leta je ostalo 34 učenecv in 32 — 66 učenecv. Učilo se je od 1. oktobra do 30. junija 103 krat po 2 uri v vsakem razredu med tednom in 38 nedelji po 3 ure, skupaj 141 dni 732 ur.

Napredek učenecv je bil v obče poveljen, posebno so oni, ki so redno hodili, hvalno napredovali. 18 učenecv je bilo obdarjenih s hranilno knjižico, v kateri je bil vpisan znesek 4 do 10 K na ime dotičnega obdarovalca.

Izdelki učenecv so bili razstavljeni 11. 12. in 13. julija, katere si je čisto občinstvo ogledalo od 9 do 12 pop. v 4-6 ure pop.

Obdarovani so bili: Avgust Cofič, Alojzij Lutman, Cvetko Primozič, Alojzij Neneč, Ant. Pavlin, Jožef Šakida, Jurij Kralj, Peter Valantič, Herman Vogrič, Ant. Baistič, Ernest Berbuč, Jožef Molar, Alojzij Šušč, Jožef Tomšič, Jožef Humar, Ant. Petejan, Henrik Sosol, Miha Bevič, Gregor Nardin, Franček Andovec in Josip Vuga. Tako se je srečno končalo 3. s. leto te za gorisko mesto in okolico prepotrebne šole.

Vpisovanje za prihodno s. leto se bode vršilo v «Sloginim» zavodih 26. septembra od 10. do 12. ure in 27. in 29. septembra od 5. do 7. ure zvečer. Pouk se prične 1. oktobra ob 5. uri popoldne. Mladeniči, ki Vam je mari za svojo prihodnost, ne zamudite lepe prilike, da si pridobite posebnih znanosti za svoj poklic!

11. julija t. l. sklenilo se je l. s. leto strokovne ženske šole za umetno vezenje.

V to šolo se je vpisalo 31 deklic, ki so dovršile ljudsko šolo. Med letom se preselilo 2 in izostalo jih je 13. Koncem leta je bilo 16 učen. Na teden se je poučevalo: l. ročna dela 17 ur in sicer se je letos jevala ročna tvarina predpisana za prvi razred takih sol: a) izglednice šivanja, kranja in ukla-danje «plat, b) Holbeinova tehnika in jednakostranski križaviti vboj, c) vzlanje, d) vezenje na domače platno in d) perzijska a journa dela itd. 2. krojno risanje 2 uri. 3. prenašanje vzorcev na blago l uro. 4. prostoročno risanje 4 ure. 5. verstvo l uro. 6. slovensčino 3 ure. 7. računstvo 2 uri. 8. zemljepis v zgodovino l uro. 9. prirodoslovje l uro; skupaj 32 ur na teden. Učili so: prve 4 predmete gđc. E. Arko, gg. prof. dr. H. Zora in Iv. Berbuč, gđc. učiteljice A. Dovgan, L. Korsič in J. Santel. 10 deklic je napredovalo prav dobro, 4 povoljno in 2 nisle dosegli povoljnega uspeha.

Izdelki učenek so bili razstavljeni 11. 12. in 13. julija občinstvu v razstavo v «Sloginim» šoli od 9. do 12. dop. in 4. do 6. ure pop. Izdelki se točno in pravilno izdelani. Takih izdelkov ni bilo še razstavljenih v Gorici. Strokovnjakinje so se zelo laskavo izrazile o teh delih. — Prihodnje leto se odpre 2. razred te šole, v katerem bodo letošnje učenke nadaljevale v različnih delih, a zraven se tudi učile šivati in krojiti vsa perila, t. j. žensko, možko, namizno in posteljno perilo. Tudi ta šola obeta sadu — v koliki meri, odvisno je od učenek in podpirateljev. Učno osebje je že znano kot spretno in požrtvovalno, kjer gre za napredek naroda. Presrečna hvala ustanovitelju obeh obrtnih sol, prečastitemu gospodu dr. Gregorčiču.

Razstava v obrtno-nadaljevalni šoli v «Sloginim» zavodih. Iz drugega možkega peresa smo prejeli to-le očno: Zanimanje za Slogino obrtno šolo je vedno večje, to nam sploh vsakdo pritrđi, kedor si je preteklo nedeljo ogledal izložene izdelke. V pritlični dvorani so bile po stenah in mizah razstavljene risarije deske obrtno nadaljevalne šole. Sistematično napredovanje v prostoročnem risanju, izbiranje predmetov glede njihove vprabe v praktičnem življenju, harmonične barve, oblika, snažnost posameznih izdelkov, to vse kaže, da so učitelji vsrtažno delovali

in se vsestransko trudili, učenci pa nasproli isto razumeli in pokazali v svoji in njihovo zadovoljnost, da trud ni bil zaman. Učenci so se tudi vadili v geometričnem risanju, na koje podlago se naslanjajo vse strokovno risanje. Predmeti so bili njihovi razumnostni primerni, zlasti različne konstrukcije mnogokotnikov, koje so vsakemu obrtnu nezgodno potrebne. Prehod iz geom. v strokovno risanje je bil jako dobro vpeljan, kajti meje v tem oziru pri izdelkih ni bilo opaziti. Od najpriprostejših motivov so presli do najbolj sestavljenih načrtov. Ta naloga pa ni bila lahka, ker učenci so bili različnih obrtov, skupen pouk je bil torej nemogoc.

Izdelki ženske obrtne šole so bili izloženi v dvorani prvega nadstropja. Že pri uhodu v dvorano so opozorile opazovalcevo oko lepe harmonično izbrane barve. Tim bolj je opazovalcevo oko izražalo občno zadovoljnost, ko si je posamezne izdelke natančneje ogledalo, in gotovo so belele na njegovih ustnicah besede: prav dobro, Tudi deklice so napredovale sistematično, učilo se se šivanje, kranje in uklađanje zaplat. Holbeinova tehnika, jednakostranski križaviti vboj, vzlanje, vezenje na domače platno, perzijska in a journa dela. Med drugim so bili tudi izdelki krojnega risanja, pranašanja vzorcev in prostoročnega risanja. Vred za vsestranski napredek na polju slovenskega delovanja, stopajmo pogumno in združenim močmi v blagor in prosveto naroda. Nadejamo se bomo v bodočem letu v tom smislu še bolj napredovali.

Iz ženskega porea smo pa prejeli te vrstice: Dne 11., 12. in 13. julija so bila razpostavljena ročna dela slovenske dokliške obrtne šole v Gorici. Razstava je občinstvu jako ugajala. Zraven del, ki so koristna v gospodinjstvu, kakor kranje, šivanje itd., so bila razpostavljena tudi dela, ki ugajajo bolj očesu in so v razno oklešavo. Ukusno je bilo izdelano barvano vezenje, bilo vezenje in križavito šivanje. Posebno pozornost je na se obrnelo mladenec in lepo izdelano delo «a jour» in vzlanje (Knäpferlei). Ako se pomislí, da jo slov. dekliška obrtna šola v Gorici že koncem prvega leta svojega obstanka razložila toliko koristnih in lepih ročnih del, je konec letni uspeh prav velik in hvalevreden. Lepi in mladenec izdelki učenek obrtne šole v Gorici najbolje priporočajo to učilnico vsem slovenskim staršem, katerim je do tega, da se njih hčerke dobro izurijo v različnih koristnih in lepih ročnih delih, pa tudi v drugih predmetih, ki množo občno izobrazbo. Iz to šole bomo dobivali goriski Slovenci izobrazeno žensko mladež, in up v boljše prihodnost ljubljene naroda.

Avstro-Ogerska. — Politiški položaj v Avstriji je še vedno nejasen. Piše se celo, da je dobil minister Rittner nalog, da sestavi osnovo nove ustave, katera bi se predložila v posvetovanje deželnim zborom. Sprava mej Čehi in Nemci je še daleč in sploh ni upanja, da se doseže, kajti nemški volk bi hotel vse za sebe. Trdi se, ako bodo Nemci nadaljevali obstrukcijo pri zopetni otvoritvi državnega zbora, da se prenese politično delovanje na posamične deželne zборе. Vlada je izdala komuniké, v katerem naznanja, da so se pogajanja radi česko-nemške sprave popolnoma razbila, ker so razne, na nemški strani stoječe uplívne osebe pripravljene, začeti taka pogajanja, da pa je vodstvo nemške stranke vsa pogajanja brez-pogojno odbilo. — Dr. Kaizl je imenovan rednim profesorjem českega vseučilišca v Pragi. — Nadvojvoda Josip je imenovan častnim doktorjem na kološvarskem vseučilišcu. — Praski mestni svet je hotel sklicati vse češki shod 18. t. m., pri katerem bi se posvetovali Čehi vseh treh kronovin, kaj imajo storiti z ozirom na nemško agitacijo proti znanim naredbam. Mejem so odložili shod na poznejši čas. — Odlokovi avstr. pravosodnega ministra se ustanovi v Mariboru okrožno sodišče za okraje Ormož, Sv. Lenard, Lutomer, Maribor, Mahrenberg, Gornja Radgona, Ptuj in slov. Bistrica, kateri so doslej pripadali pod celjsko okrožno sodišče. — V Celovcu je bil shod nemške liberalne stranke proti jezikovnim naredbam na Českem. — Tekom tega leta se snidejo oni vojak, ki so se l. 1848. vojskovali pod Radetzkyjem v Italiji. Dan shoda še ni določen. — Dvorec «Achilleon», kateri je dala zgraditi pred osmimi leti naša cesarica na Krfu, je na prodaj, kajti zdravnik so strogo prepovedali popotovanje cesarice po morju. — Na Dunaju je umrl predsednik najvišjega sodišča grof Dragotin Chorinsky. — V Budimpešti so razširili kraljev dvor. — V zbornici poslanecv dela opozicija obstrukcijo uprav lako, kakor so je delali Nemci v naši. Le to je žalostno, da Madjari uporabljajo obstrukcijo tudi v gospodarskih vprašanjih, ki niso načelne važnosti.

Droblj po svetu. — Volitve v srbsko skupščino so končale z značo radikalne stranke. Skupščina je že otvorenja. — Bolgarski knez Ferdinand je na popotovanju. Dne 11. t. m. je bil v Rimu. — Siamski kralj je v Rusiji; v Petrogradu in v Moskvi je bil sijajno sprejet. — Pri neki slavnosti 11. t. m. na parniku v Oddi na Nemskem, kjer tudi cesarja ni manjkalo, je slučajno udaril jarbol cesarja po levem očesu, ki mu je precej okrvavelo. — Toča je uzročila škodo na Virtemberskem 50 milijonov mark. — Usoda Krete še ni dognana. Velevlasti so izdali skupno sporočilo, po kateri bi se imel ustanoviti mir. Sultan se je bil obrnil brzojavno na našega cesarja za svet v tem vprašanju; naš cesar mu je sve-toval, naj sprejme brez-pogojno osnovo velevlasti. Za odgovor se tolmáči, da je storjen v sporazumljivosti z ruskim carjem. — V Kubi hoče španska vlada potolažiti ustábe s tem, da je proglasila splošno amnestijo. Ustábe je je okoli 35.000, dočim je redne španske vojske nad 100.000.

Razgled po svetu. — Politiški položaj v Avstriji je še vedno nejasen. Piše se celo, da je dobil minister Rittner nalog, da sestavi osnovo nove ustave, katera bi se predložila v posvetovanje deželnim zborom. Sprava mej Čehi in Nemci je še daleč in sploh ni upanja, da se doseže, kajti nemški volk bi hotel vse za sebe. Trdi se, ako bodo Nemci nadaljevali obstrukcijo pri zopetni otvoritvi državnega zbora, da se prenese politično delovanje na posamične deželne zборе. Vlada je izdala komuniké, v katerem naznanja, da so se pogajanja radi česko-nemške sprave popolnoma razbila, ker so razne, na nemški strani stoječe uplívne osebe pripravljene, začeti taka pogajanja, da pa je vodstvo nemške stranke vsa pogajanja brez-pogojno odbilo. — Dr. Kaizl je imenovan rednim profesorjem českega vseučilišca v Pragi. — Nadvojvoda Josip je imenovan častnim doktorjem na kološvarskem vseučilišcu. — Praski mestni svet je hotel sklicati vse češki shod 18. t. m., pri katerem bi se posvetovali Čehi vseh treh kronovin, kaj imajo storiti z ozirom na nemško agitacijo proti znanim naredbam. Mejem so odložili shod na poznejši čas. —

Književnost.

Slovenske književnosti spopis 64. je izšel večeraj in prinaša iz poljščine poslovenjeni obraz: „Punčičke“. Na ta obrazček iz mestnega življenja opozarjamo posebno naše ženske kroge. Spopis začnemo razposiljati jutri. — Posamični spopis stane 18 kr.

Naša monarhija. — Avstrijske kronovine za časa 50-letnega jubileja Nj. ces. in kr. apost. vel. Frana Josipa I. Izdaja J. Lavrenčič, II. zv. Zalaga: Jurij Szelinski, ces. k. vseučiliška knjigarna. — Bosna in Hercegovina, ti dve lepi slovenski deželici se nam predočujeta v besedi in sliki. Dvanajst velikih in krasnih slik, katere je dalo izvršiti skupno drž. fin. ministerstvo, ima zvezek. Na čelu vsem je slikovito, mej mogočnimi gorami ležeče Sarajevo z neštivilnimi vitkimi minareti. Dalje pa se vrste krasno magistratno poslopje, velikanska deželna bolnica na Kosovem polju z epim pokrajinskim ozadjem, nekdanja bosenska kraljeva rezidenca, mestce Jajce, pod tem mogočni slap Plivo; mineralna kopalja Hlida, Mostar, Počitelj, Konjica, Hlida, Butmir, izvir Bune, kmetijski dvor in 4 dražestne vedute iz pokrajine Neretvine. Iz teh slik spozna človek, kako krasna in zanimiva je „Nova Avstrija“ s svojimi slikovitimi holmi, na skalah zidanimi mesteci, z mogočnimi slapovi, prostornimi planjavami in s svojim zdravim slovenskim narodom. Tekst je kratko in precizno oskrbel ravnatelj dežel. muzeja v Sarajevu, dvorni svetnik pl. H. r. m. a. n. — Iz nova priporočamo to monumentalno delo, ki bo v kras vsaki knjižnici. Naroča se v vsaki večji knjigarni.

Novo tamburaške partiture. — Podpisani je izdal to-le nove tamburaške partiture; 1. Valse eleganta, II. izdanje, cena 60 nvč. — 2. Junak iz Like, 60 nvč. — 3. Korčnica, „Moslavec“ 60 nvč. — 4. Sumi Marica, Bugarska korčnica 60 nvč. — 5. Korčnica iz opere „Prodana nevesta“, 60 nvč. — 6. Izvadki iz opere „Pustnjakov zvonca“ 60 nvč. 6. a) Dunika. b) Zvezdo moja. c) Ostavljena 30 nvč. — 8. u) Mandolinata. b) Napuljska popjevka 30 nvč. — Kopadi pod br. 6. 7. i 8. udeseni so za kvartet t. j. za brač I., bugarijo I., II. i berde. Milutin pl. Farkas. Zagreb, Sunduličeva ulica št. 6.

100 do 300 gl. mesečno lahko zaslužijo osebe vseh stanov in v vseh krajih s prodajo zakonito dovoljenih drž. papirjev in srečk, a da ni potrebna glavčina in nikakva nevarnost. — Ponudbe pod Ludvig Osterreicher, VIII. Deutsche gasse 8 Budapest.

V vsakem poštno oddaljenem kraju, v vsakej fari in po potrebi v vsakej občini, nastavi se razumna, delavna in zaslužljiva oseba kot **zaupni mož in posredovalec** z dobrim in trajnim postranskim zaslužkom od nekega, mnogo let obstoječega, avstrijskega podjetja prve vrste. Pismene ponudbe pod „V. u. G.“ Gradec, poste restante. 183

Prodajalka, ki se razume tudi v hišnih opravilih, sprejme se takoj v službo v večji trgovini specerijskega blaga na Notranjskem. Ponudbe pošiljajo naj se na upravnistvo tega lista pod št. 203.

Štejem si v čast, naznaniti slavnemu občinstvu, da sem otvoril s 1. julijem t. l. svojo **pisarno** v Gorici na Koru (v Kavčičevi hiši). **Odvetnik** **dr. Alojzij Franko.**

Zdravnik **Dr. M. Keršovani** ordinuje v lastni hiši v ulici Barzellini h. št. 2.

Pridne i dobro izurjene pomočnike za stavbeno in hišno mizarstvo vsprejme takoj v delo mizarški mojster **Valentin Kofol** (Mežner) v Kanalu. Oglasi se sprejemajo ustmeno ali tudi po dopisnici.

Seznam blaga trlike **G. Ferd. Resberg** v Gorici. Glavna zaloga: v Kapucinski ulici št. 11 (stara cukrarna). Podružnica: na Koru št. 2 (Utensova palača). Doslej ima v zalogi to-le blago: **Sladkor — kavo — riž — mast — moko — sveče — olja — škrob — ječmen — kavino prismo — moko — gris — drobne in debele otrobe — turšico — zob — sol — moko za pitanje — kis — žveplo — cement — bakreni vitriol itd.** 169-1

Jakob Bratuž pekovski mojster v Šolski ulici 6, se toplo priporoča svojim rojakom za raznovrstno pecivo.

Edino v stolni ulici št. 13 (Via del Duomo) **nasproti veliki cerkvi** je velika zaloga raznovrstnega manufakturnega blaga po najnižji ceni. Za obilno obiskovanje se toplo priporoča **E. Šusteršič & C.** Prosim, opazujte številko 13 in slovenski napis, kajti ni resnična govorica, da je vse ena trgovina, namreč moja pod št. 13 in ona, katera se nahaja v Lenassojevi hiši pod šte. 4.

Uršula Cernovic trgovka v Raščici št. 8. — Gorica — zraven Mose-la priporoča svojo trgovino z drobnim blagom, in sicer: ževljeve za odrasle in otroke, slaničkov, dežnikov, palce, konce, denarnih možnjikov, tobačnice, lul, kartač, čevljev itd. z besedo vsakovrstno drobnino blago (Kurzware). — Kot prava Slovenka se toplo priporoča svojim rojakom v Gorici in na deželi. 140

Najlepše darilo! **Prešeren — Poezije,** s sliko slavnega slovenskega pesnika. **Dezenje je elegantno v usnji z zlato obrozo.** — **Cena samo gl. 1- s poštnino gl. 1-05.**

Jenko Simon, — Pesmi, I. zvezek, s pesnikovo sliko in 9 družih krasno risanih slik; **dezenje je elegantno v usnji in zlato obrozo.** — **Cena samo gl. 1- s poštnino gl. 1-05.** Drugi zvezek, ki bo obsegal do sedaj še ne izdana pesmi, izide v jeseni. **OTO FISCHER,** knjigotržnica v Ljubljani Kongresni trg.

Fran Vašek priporoča svojo 148 (Cl.) **goriško pivovarno** na Goriškem — v Gorici — Piazza Catterini

Pivovarna je žalno razširjena ter urejena po najnovjši zahtevi. Kuha pivo po češki, dunajski in bavarški navadi in uporablja le češki hmelj in moravski slad. Priporoča se p. n. gostilničarjem in zasebnikom v Gorici, v Brdih in na Tolminskem. **Zalogo za Brda ima gosp. Peter Russian v Korminu** in gosp. Gottfried Degehart v Campolongo za Furlanski del dežele. **Edina slov. zaloga dožnikov in solčnikov**

M. Poveraj krojni aparati. **in domače pridelke** moko, riž, sladkor, pripravca kavo, riž, sladkor, in tržaki čisti v Gorici. **Ambroz Furlan** z jeditnim blagom Svoin k svojim! **Kathreiner** Kneippovo sladno kavo? Vsak kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav ostati in si kaj prihraniti.

Ivan Domicelj trgovec z jeditnim blagom v Korminu na glavnem sadnem trgu (bivša hiša Pallova) priporoča svojim rojakom **sladkor, kavo, riž, olje, kamenoolje, moko, otrobe, vsakovrstne sveče iz Kopačeve tovarne, potem spirit vinski in domače žganje. Dalje prodaja vitriol (modro galico) in pravo romanško tržno žveplo, narodno žveplenke.** Vse prodaja po tako zmerni ceni, da se ne boji tekmovalca (konkurence). 143

Klepar Artur Makutz Ozka ulica 1. — GORICA — Via Stretta 1. priporoča **Škropilnico proti peronospori** (ponovljene po Vermorelovi sestavi). Baker je trd in svetel. Zaliske (valvole) se more lahko premeniti. Škropilnica je sestavljena priprosto in tako, da škropi lahko na tri načine po volji lastnika. **Cena je zelo nizka.** Stroj za žvepljanje sodov iz cinkanega železa. Priprava za obvarovanje vina pred plesnobo in cikanjem pri točenju iz soda (kan). 29 13 6 Meh za žvepljanje grozolja raznih sistemov. Sprejemlje v popraviljanje vsakovrstne druge škropilnice, kakor tudi prevzema vsa druga v kleparsko obrt spadajoča dela.

Vinarsko in sadjarsko društvo za Brda s sedežem v Gorici, ulica Barzellini št. 20. priporoča po nizki ceni slavnemu občinstvu **svoja pristna brisška vina: rebulo, modro frankinjo in druga navadna črna vina, pridelke svojih članov.** Razpošilja na vse kraje od 56 litrov naprej. Uzorce vin pošilja na zahtevo.

Trgovec z vinom na veliko Anton Pečenko Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8 12 Cl. priporoča **dalmatinsko vino iz Jelše in Šibenika,** potem **pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, brisških in isterskih vinogradov.** Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogrske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce. **Cene zmerno. Poštovala poštana.**

Krojaško strokovno učilišče v Ljubljani naznanja, da pričnejo zopet 195 3-1 **redni tečaji** in sicer: za moške **dne 16. julija;** za ženske **pa dne 1. avgusta v novi hiši, gosposke ulice št. 7.** Natančnejša pojasnila pošlje na zahtevanje **Vodja učilišča: M. Kunc.**

Najboljši primes k bobovi kavi je **sladna kava iz odlikovane tovarne F. S. Englhofer** v Graecu. Dobi se isto v raznovrstnih zavojih in skatlah po nizkih cenah. Naročila sprejema zastopnik **Avgust Benigar** J. Bistrice (Kranjsko).

Od davno že preskušeno, zdravstveno in lepотно sredstvo (za natiranje) in okrepčavo in ojačanje kit in živcev na človeškem telesu. **Kwizdov fluid** Varstvena značka: kača (fluid za turšate hrtilolaze) Z uspehom uporabljen od hrtilolazcev, kolesterjev in jezdecev v okrepčavanje in oživljenje po večjih naporih potih. **Cena: 1/2 steklenici 4 v. gl. 1. — 1/2 steklenice gl. — 60.** Pristno se dobiva v vseh lekarnah. 40 (g) Glavna zaloga: Okro'na lekarna v Korneuburgu pri Danaju.

Tovarna tamburic I. STJEPUŠIN Sisak (Hrvatska) Na zahtevo pošilja vsakovrstne plačno ilustrovane cenike.

P. Drašček trgovec z jeditnim blagom v stolni ulici št. 2. v Gorici (tam, kjer je tobakarnica) priporoča se p. n. slovenskemu občinstvu v 67 Gorici in z dežele.

Teodor Slabanja srebrar v Gorici, ulica Morelli št. 17. Priporoča se prečistiti duhovščini za izgotavljanje najnovši posod in orodij po krpovem uzoru in najnižji ceni, kot: Monstrane, kelihov, svečnikov, itd. Stare reči popravlja ter jih v ogledu posebrebri in pozlati. Da si pa zamorejo tudi bolj revne cerkve naročiti cerkvenega kovinskega blaga, olajšuje jim to zgoraj omenjeni s tem, da jim je pripravljeno pošiljati blago, ako mu potem to izplačujejo na obroke. Obroke si pa naročevalec sam lahko določi. **Strelovede iz bakra v ogledu pozlačene najboljše najdbe, kakor tudi vsakovrstno cenako popravilo in pozlačenje priporoča tudi po najnižjih cenah.** — Pošilja vsako blago dobro spravljeno in poštulne franko! 16 (Cl.)

Friderik Müller (zastopnik tvrčke Chr. N. Schad v Monakovu) v Vrtni ulici št. 24 v Gorici priporoča p. n. občinstvu dvokolesna svetlovonoznahtna tvrčka Dürkopp in Swift v Steyru itd., katera se ne bojijo tekmovalca. Cene so zmerno. **Ima poučevanje v diranju v Dreherjevem salonu.** 161 8-1

Na dež. jubil. razstavi odlikovan s srebr, drž. svetljinjo Na Ivovski razstavi s prvo rno — srebrno svetljinjo **Tovarna uzornih telovadnih priprav JOS. VINDYŠ-A,** v Prahi na Smlhovu (Praha-Smichov) Vinohradská ulice číslo 816. se pripravoča k popolnemu uzornemu prirejevanju sokolskih in šolskih telovadnic po najnovjših priporočilih in praktičnih sestavih. V ta dokaz je na razpolago mnogo priporočil očili sprital domačih in inozemskih. Zagotavlja jetno leto. Cene zelo zmerno, plačuje se pa na mesečne obroke po volji in zmožnosti. **Navadne priprave so vedno v zalogi.** Ceniki, proračuni in načrti za popolno telovadnico pošilja na zahtevo brezplačno in poštulno pristo. 80, 52-5 **Poprave izvršuje po najnižjih cenah.**

Anton Potatzky v Raščeli št. 7 v Gorici prodajalnica drobnega in nürnbergškega blaga na drobno in na debelo. **Jeditno 3, 26-7 in najcenejše kupovališče.** **Posebna zaloga** za kupovalce in razprodajalce na deželi, za krošturje in cunjarje. **Največja zaloga** čevljarskih, krojaških, pisarskih, popotovalnih in kadilnih potrebščin. **Zimska obuvata.** Vozički in stoli na kolesih za otroke. **Strune za godala.** Posebnost: Semena za zelenjavo in trave. **Prosimo dobro paziti na naslov: Na sredi Raščelja št. 7.**

Gabrijel Piccoli lekarnar pri angelu v Ljubljani, Dunajska cesta **Naj. iše priznanje** na II. mednarodni farm. razstavi v Prahi 1896. London — Pariz — Zenever 1892-1893. **Železnata vino** puzekuzenata, zanesljivega učinka, ima v sebi lahko prebavljiv železnat preparat, kateri učinkuje pri slabotnih, na pomanjkanju krvi in na živilih trepih osebah, priporočljiv posebno tudi za slabotne, bledel otroke. 18 16-5 Deset gramov tega preparata ima v sebi 25 miligramov železnatega kisljaka in 10 miligramov izčelka iz skorje kineškega drevesa. **Lekarnar Piccoli** v Ljubljani jamči za označeno, zmeraj jednako testavo, potrjeno po kemični razkroji dr. H. Hagerja v Frankofurdu na Odr in prof. Balt. Knapitschea, zapričeznega sodnijskega kemika v Ljubljani. Steklenca imajoča pol litra velja 1 gl., 4 polliterske steklenice 3 gl. 60 kr., franko s poštnino vred 4 gl. **Naročila izvršuje lekarnar Piccoli v Ljubljani proti prevozu zasluka.**